

خرد و جنون جمعی در اقتصاد

بازار سرمایه ایران چندین بار دچار حباب و تخلیه حباب شده است. بازار مسکن هم به همین سان. حباب‌ها حاصل حرکتی توده‌وار برای سرمایه‌گذاری در یک حوزه خاص سرمایه‌گذاری هستند و مشخصه آنها افزایش شدید قیمت‌ها در یک بازه زمانی کوتاه و سپس افت شدید و بیکاره قیمت‌هاست. جز علل و زمینه‌های اقتصادی، برخی دلایل روانی نیز برای این امر وجود دارد. این مقاله جذاب نشان می‌دهد چگونه و چرا جماعت برای چنین حجه‌هایی تحریک می‌شوند. دانشمندان علوم اجتماعی همواره مجذوب رفتار گروهی افراد بوده‌اند. بسیاری از افراد اغلب می‌توانند در پیش‌بینی تا حدی از کارشناسان پیشی بگیرند. اما آنها نیز ممکن است به ورطه تقلید ناآگاهانه

سرمقاله

بدون سوخت و سوز

گروه اقتصاد: در توثیتی از طرف یکی از خوانندگان، این گلابه مطرح شده است که چرا «جامعه فردا» و یک روزنامه همکار دیگر، در مورد افزایش قیمت بنزین فضا سازی کردند و خیر و خیر و اقامی داده‌اند. در مورد افزایش بنزین در قیمت بنزین، روزنامه‌های دیگر نیز خبر داشتند، ولی علت اینکه گلابه مورد بحث فقط از «جامعه فردا» و یک روزنامه دیگر شده بود، قطعی بودن خبر آنها در زمینه افزایش قیمت بنزین در روز جمعه گذشته بود.

قطعی شدن افزایش قیمت بنزین در روز یادشده خبری بود که از جلسه مهمی با مضمون کنترل تبعات امنیتی این اقدام توسط یکی از اعضای برجسته دولت به روزنامه رسید. تدارکات لازم برای انجام این کار نیز صورت گرفته و برای جلوگیری از ازدحام‌های معمول، قرار بر انجام چندساعته تغییرات لازم در ایستگاه‌های سوخت‌گیری بوده‌ام. به نظر می‌رسد وقوع زلزله و جنبش‌های همگانی ذخیره بنزین در ساعات پس از آن، این تصمیم‌گیری را به بعد موکول کرده است. هر چند در این مورد، خبر دقیقی به روزنامه نرسیده است.

اما اینکه روزنامه «جامعه فردا» برای افزایش قیمت سوخت و افزایش گرانی زمینه‌سازی کرده، نکته واضحی است که ما آن را پنهان نمی‌کنیم. وظیفه روزنامه این است که با اطلاع‌رسانی اخبار و گزارش‌ها، جامعه را در مورد وضعیتی که در آن قرار دارد مطلع کند و آگاه سازد. معضل قیمت سوخت نه فقط از جنبه هزینه‌ای که می‌تواند برای مردم داشته باشد یا اضافه در آمدی که به کیسه دولت می‌ریزد، بلکه به خاطر نقشی که در کلان اقتصاد دارد، اهمیت فراوانی از بسیاری از کالاها دارد و افزایش آن از سوی بسیاری از اقتصاددانان، ضرورتی انکارناپذیر برای اصلاحات ساختاری در اقتصاد ما محسوب می‌شود.

باید توجه داشته باشیم که بیان این ضرورت توسط اقتصاددانان دانشور و رسانه‌ها گاهی سبب گلابه از سوی اجزایی از جامعه می‌شود که به صورتی کلی از نارسایی‌های اقتصادی رنج می‌برند، اما چاره‌ای جز گفتن حقیقت نیست. از سوی دیگر، برخی سیاست‌یون طالب محبوبیت یا نمایندگانی که در جست‌وجوی رضایت مستمعین خود هستند، هر روز در بوق مخالف با افزایش قیمت سوخت می‌دمند.

حال که گویا تصمیم‌گیری درباره افزایش قیمت سوخت به تدریج به مجلس واگذار می‌شود تا در بودجه مورد تصویب قرار گیرد، می‌توان اطمینان داد در ماه‌های آتی و به رغم اظهارات تبلیغاتی برخی نمایندگان، افزایش آن به صورت یکی از مصوبات بودجه و امری الزام‌آور در آید.

خبر

مدیرعامل بورس تهران خبر داد آغاز اجرای دستورالعمل افشای اطلاعات در بورس

ایرنا: دستورالعمل افشای اطلاعات که بر پایه آن وظایف نظارت بر ناشران به بورس اوراق بهادار تهران واگذار شده است، از امروز (شنبه) اجرا می‌شود.

بسیست و نهم آذرماه امسال دستورالعمل‌های اصلاح‌شده اجرائی افشای اطلاعات شرکت‌های ثبت شده نزد سازمان بورس و اوراق بهادار، پذیرش اوراق بهادار در بورس اوراق بهادار تهران، پذیرش، عرضه و نقل و انتقال اوراق بهادار در فرابورس ایران، اجرائی نحوه انجام معاملات در بورس اوراق بهادار تهران، اجرائی نحوه انجام معاملات اوراق بهادار در فرابورس ایران و اجرائی نحوه انجام معاملات سهام و حق تقدم خرید سهام در بازار شرکت‌های کوچک و متوسط فرابورس ایران ابلاغ شد. در همین پیوند مدیرعامل بورس تهران اعلام کرد: تاریخ اجرای این دستورالعمل‌ها طبق ابلاغیه سازمان بورس، از امروز (شنبه) تعیین و بخشی از وظایف نظارت بر ناشران، به بورس اوراق بهادار تهران واگذار شده است.

به نوشته جمعه بورس تهران، حسن قالیباف اصل اضافه کرد: ناشران پذیرفته شده در بورس اوراق بهادار تهران مکلفند گزارش تفسیری مدیریت را همراه با صورت‌های مالی میان دوره‌ای ۶ و ۹ ماهه صورت‌های مالی سالانه، تهیه و افشا کنند. همچنین شرکت‌ها باید نظر حسابرس خود را نیز نسبت به گزارش تفسیری مدیریت که همراه با صورت‌های مالی میان دوره‌ای ۶ ماهه و سالانه ارائه کنند.

به گفته این مسئول، ضوابط تهیه و ارائه‌نامی به کارگیری گزارش تفسیری مدیریت در ابلاغیه‌ای به اطلاع ناشران، حسابرسان و سایر استفاده کنندگان می‌رسد.

مدیرعامل بورس تهران ادامه داد: مطابق اصلاحات اعمال شده در این مواد، چنانچه ناشر الزامات دستورالعمل پذیرش را رعایت نکند یا در موارد تعیین شده در دستورالعمل اجرائی افشای اطلاعات اقدام به افشای اطلاعات نکند یا اینکه عملکرد شرکت طی دو سال مالی گذشته به زیان منجر شده باشد، بورس باید علاوه بر اطلاع به عموم، نماد معاملاتی ناشر را در فرآیند تعلیق کند.

بیفتند. این موارد از یک کار ساده همچون حدس زدن وزن یک گاو تا امر پیچیده‌ای مثل یافتن کارخانه سازنده قطعه میوبی که موجب انفجار فضایی می‌«چلنجر» شد را در بر می‌گیرد. خرد جمعی اغلب به صورت توجه ایده بازارهای دارای کارآمد بیان می‌شود. بسیاری از سرمایه‌گذاران که تصمیمات خرید و فروش خود را به این صورت می‌گیرند، باید بتوانند با کنار هم قرار دادن این تصمیمات پیش‌بینی بهینه‌ای از ارزش واقعی سهام یا اوراق بهادار داشته باشند. در نتیجه این روال پیش‌بینی ادامه دارد. اما اتکا به تصمیمات گروهی می‌تواند در درس‌ساز نیز باشد. در شرایط خاص خرد جمعی ممکن است از بین برود و باعث دیوانگی شود...

۱۲

روایت معاون پژوهش‌های اقتصادی مرکز پژوهش‌های مجلس از نرخ ارز در لایحه بودجه ۹۷

نرخ دلار ۳۸۵۴ تومانی؛ نه ۳۵۰۰ تومان

سخنگوی سازمان برنامه و بودجه؛

کسری ۱۳۷ هزار میلیارد تومانی لایحه بودجه سال ۹۷ صحت ندارد

جامعه فردا: سخنگوی سازمان برنامه و بودجه در آخرین اظهار نظر خود اعلام کرده است که لایحه بودجه سال آینده بدون هیچ گونه کسری بودجه‌ای در سطح منابع و مصارف معادل ۲۶۸ هزار میلیارد تومان به‌دقت بسته شده است. این در حالی است که پیش از این مرکز پژوهش‌های مجلس کسری بودجه بدون نفت را در لایحه بودجه سال ۱۳۹۷، حدود ۱۳۷۹ هزار میلیارد ریال بر آورد و اعلام کرده بود که در مجموع با ملاحظه شرایط اقتصادی کشور و عدم قطعیت‌هایی...

۱۰

چرا جهش قیمت در بازار مسکن منتفی به نظر می‌رسد؟

خبرگزاری ایسنا از بهبود چشمگیر حجم و ارزش معاملات مسکن تهران در آذرماه خبر داده است. مطابق آمارها، حدود ۱۸ هزار قرارداد خرید و فروش در این ماه به امضار رسیده و متوسط قیمت هر مترمربع آپارتمان به ۵ میلیون تومان بسیار نزدیک شده است. حجم معاملات در مقایسه با ماه مشابه سال قبل ۵۲ درصد و قیمت متوسط آپارتمان بیش از ۱۳ درصد در این مقایسه رشد داشته‌اند. میزان رشد قیمت به اندازه‌ای است که افزایش قیمت مسکن را پس...

۱۰

کزارش

آیا کشور کشتش بنزین ۱۵۰۰ تومانی را دارد؟

مجلس، مجوز گران شدن حامل‌های انرژی را داد

• شهناز دیوانداری •

روزنامه نگار

در پی پیشنهاد دولت در راستای افزایش قیمت حامل‌های انرژی حواشی زیادی از جانب اقشار مختلف مردم، کارشناسان اقتصادی و اعضای مجلس شورای اسلامی در کشور به راه افتاد. علی‌رغم این حواشی، بالاخره مجلس شورای اسلامی رأی به افزایش قیمت حامل‌های انرژی داد و مجوز لازم در این راستا صادر کرد. بر این اساس نایب‌رئیس کمیسیون اقتصادی مجلس عنوان کرد: «در برنامه ششم، موافقت لازم برای افزایش قیمت حامل‌های انرژی داده شد. اما باید فکری به حال دهک‌هایی که قادر به پرداخت چنین مابه‌التفاوتی نیستند کرد.» گویا بار روانی افزایش قیمت حامل‌های انرژی اولین ضربه به خود را به نرخ تورم کشور وارد کرد. در این زمینه به اعلام بانک مرکزی در اواخر آذر سال جاری نرخ تورم به ۱۰ درصد رسید. بر این اساس با افزایش نرخ تورم، نگرانی و بار روانی بیشتری به بدنه جامعه وارد شده و کارشناسان پیش‌بینی می‌کنند که این سیاست می‌تواند تبعات بیشتری را به دنبال داشته باشد. اما از سوی دیگر باید به این نکته توجه کرد که قیمت حامل‌های انرژی باید مسیر واقعی شدن را سپری کند و این روند مدام سرکوب نشود.

تیمبره در دسر ساز

در پی افزایش ناگهانی قیمت حامل‌های انرژی به میزان ۵۰ درصد و همچنین مخالفت برخی از اعضای مجلس و کمیسیون انرژی، فرید موسوی، نماینده مردم تهران عنوان کرد: «درآمد حاصل از افزایش قیمت حامل‌های انرژی و هزینه کردن این درآمد در سه حوزه حمل‌ونقل عمومی، اشتغال و بهسازی

بافت‌های فرسوده، می‌تواند تبعات منفی را بر روی اقشار مختلف جامعه در پی داشته باشد.» او تأکید کرد که درآمد حاصل از این افزایش قیمت باید به درستی هزینه‌شود تا رشد اقتصادی را در پی داشته باشد.

لازم به ذکر است که پیشنهاد افزایش ناگهانی قیمت حامل‌های انرژی در حالی از سوی دولت مطرح شد که این مقوله در سال‌های گذشته به شدت مورد بی‌مهری دولتمردان قرار گرفته بود. این بی‌مهری بازار حامل‌های انرژی را به سمت آرامشی عجیب فراخوانده بود و تغییر نکردن قیمت حامل‌های انرژی در چند سال اخیر قیمت‌ها را به خوابی طولانی مدت فرو برده بود. این خواب قیمت‌ها، در ذهن مردم نهادینه شده بود و هیچ کس انتظار افزایش ناگهانی ۵۰ درصدی را نداشت. بر این اساس با تصمیم ناگهانی دولت برای افزایش قیمت حامل‌های انرژی، این بار بازار حامل‌های انرژی از خواب طولانی مدت و چند ساله خود بیدار شد. به گفته برخی از کارشناسان اقتصادی، این سیاست مستلزم برنامه‌ریزی بلندمدت‌تری است و چنین تصمیم ناگهانی، اقتصاد بیمار کشور را بیمارتر خواهد کرد.

دولت کسری بودجه ندارد؛ ترغیب درآمدزایی دولت

لایحه بودجه سال ۹۷ در حالی به مجلس ارائه شد که گویا وجود تبصره‌ای در آن زمینه‌ساز ایجاد رکود و تورم بیشتر در کشور خواهد شد. تبصره ۱۸ لایحه بودجه سال آتی مبلغ ۱۷۲۰۰ هزار میلیارد تومان برای اشتغال‌زایی در نظر گرفته شد که این رقم باید از مابه‌التفاوت قیمت حامل‌های انرژی در سال ۹۶ و ۹۷ تأمین شود. بر این اساس کارشناسان اقتصادی معتقد هستند که کسب چنین درآمدی به این روش، آن هم به بهانه اشتغال‌زایی

وعده جدید بانک مرکزی: جرم و جنایت در بانک‌ها به زودی صفر می‌شود

به واحد اطلاعات مالی هستند، آمار تجمیعی در اختیار آن واحد قرار دارد تا بپذیری‌های لازم را به عمل آورد. مدیر کل مقررات، مجوزهای بانکی و مبارزه با پولشویی بانک مرکزی گفت: تمام اشخاصی که در ایران هستند و کار و زندگی می‌کنند، هم از داخلی یا خارجی، شخص حقیقی یا حقوقی، مشمول قوانین مبارزه با پولشویی و تأمین مالی تروریسم هستند. ولی طبیعی است که عمده تمرکز بانک مرکزی روی نهادهای پولی باشد. وی در همین ارتباط تصریح کرد: نهادهای پولی نیز شامل، بانک‌ها، موسسات اعتباری، صندوق‌های قرض‌الحسنه، تعاونی‌های اعتباری، لیزینگ‌ها و صرافی‌ها هستند که باید قوانین و مقررات را رعایت کنند. البته رعایت این قوانین در وهله اول به نفع خودشان است چرا که در

جامعه فردا

روزنامه صبح ایران

شنبه ۹ دی ۱۳۹۶

سال اول، شماره ۴۹

economic@Jameefarda.com

J A M E - E - F A R D A N E W S P A P E R

روایت معاون پژوهش‌های اقتصادی مرکز پژوهش‌های مجلس از نرخ ارز در لایحه بودجه ۹۷

نرخ دلار ۳۸۵۴ تومانی؛ نه ۳۵۰۰ تومان

۱۱

عکس: نگار نیلوفر

دکتر حسین عبده تبریزی، مشاور وزیر راه و شهرسازی:

سونامی افزایش قیمت مسکن تکرار نخواهد شد

۱۰

نکاه

تصویب خط اعتباری بانک مرکزی

۴۵۰۰ میلیارد تومان برای افضل توس، البرز و آرمان

در جریان تعیین تکلیف سپرده‌گذاران سه تعاونی منحل‌شده افضل توس، البرز ایرانیان و وحدت (آرمان)، بانک مرکزی حدود ۴۵۰۰ میلیارد تومان خط اعتباری در اختیار دو بانک و یک موسسه مسئول تعهدات آنها قرار خواهد داد. البته این به معنای وارز یک‌باره مجموع این مبلغ نیست بلکه به مرور و به پشتوانه دارایی‌های این تعاونی‌ها به بانک‌های مربوطه پرداخت خواهد شد. به گزارش ایسنا، در حالی بانک مرکزی به منظور ساماندهی بازار غیرمشکل پولی و پایان دادن به فعالیت موسسات غیرمجاز در مردادماه امسال تصمیم به واگذاری سه موسسه بزرگ باقی‌مانده در این بازار گرفت که بنا بر توافقات انجام شده، تعاونی افضل توس به بانک آینده، البرز ایرانیان به بانک تجارت و همچنین وحدت به موسسه ملل واگذار شد. این تعاونی‌ها در جریان شناسایی دارایی‌ها و بدهی‌های تعاونی‌ها از طریق هیأت‌های تصفیه و زیر نظر قوه قضاییه بانک مرکزی قرار گرفتند. چندی نگذشت که بانک آینده و همچنین موسسه ملل اعلام کردند که در مه‌ماه فرآیند تعیین تکلیف سپرده‌گذاران تعاونی زیر نظر خود که از مدت‌ها قبل منحل شده بودند را در دستور کار قرار خواهند داد. بنابراین ابتدا فرآیند پرداخت سپرده‌های تا سقف سه میلیون تومان آغاز و در ادامه با تصمیمی که در جلسه‌ای متشکل از نمایندگان سران سه قوا گرفته شد، ورود به پرداخت‌های تا سقف ۱۰۰ میلیون و حتی بالاتر نیز در آذرماه آغاز شد. در این میان البرز ایرانیان، تعاونی بود که با توجه به پرونده‌های قضایی مدیران آن پرداختی و تعیین تکلیف سپرده‌گذارانش با تأخیر شروع شد و در آذرماه فرآیند مرحله‌ای پرداخت و جوه سپرده‌گذارانش شروع و به ماندن دو تعاونی دیگر تا سقف ۱۰۰ میلیون و همچنین بالاتر در دستور کار بانک تجارت قرار گرفت.

در حالی منابعی که سپرده‌گذاران این سه تعاونی در آنها داشتند، اکنون باید مورد حسابرسی قرار می‌گرفت و در جریان تعیین تکلیف به آن‌ها پرداخت می‌شد که با توجه به نبود نقدینگی لازم در حساب این تعاونی‌ها تصمیم بر این شد تا با خط اعتباری که بانک مرکزی پرداخت خواهد کرد، بانک‌های آینده، تجارت و موسسه ملل در این رابطه اقدام کنند.

تازه‌ترین اطلاعات دریافتی حاکی از آن است که بانک مرکزی در جریان تعیین تکلیف سپرده‌گذاران افضل توس، البرز ایرانیان و وحدت در مجموع خط اعتباری حدود ۴۵۰۰ میلیارد ریالی برای آن‌ها به تصویب رسانده است که از این رقم ۵۰۰ میلیارد تومان برای البرز ایرانیان به بانک تجارت، ۲۷۰۰ میلیارد تومان برای وحدت به موسسه ملل و همچنین ۱۴۰۰ میلیارد تومان برای افضل توس به بانک آینده پرداخت خواهد شد. اما این بدان معنی نیست که بانک مرکزی تمامی این مبالغ را در ابتدای امر در اختیار آن‌ها قرار دهد بلکه بانک‌ها به تدریج آن را دریافت می‌کنند، یعنی عمدتاً ابتدا از منابع خود پرداخت کرده و با صورت‌حسابی که به بانک مرکزی ارائه می‌کنند منابع پرداختی آن‌ها تسویه خواهد شد. از سویی دیگر پرداختی‌هایی که بانک مرکزی از طریق خط اعتباری انجام می‌دهد با پشتوانه دارایی‌های تعاونی‌هاست یعنی در ازای دارایی‌هایی که می‌تواند عمدتاً به صورت ملک و غیرنقدی در وثیقه بانک قرار می‌گیرد، خط اعتباری نیز اختصاص خواهد یافت.

با این حال از ابتدا هم قرار نبود که پرداختی به سپرده‌گذاران این تعاونی‌ها از منابع بانک‌ها انجام شود و برگشتی برای آن وجود نداشته باشد. در زمان واگذاری تعاونی‌های منحل‌شده، رئیس کل بانک مرکزی به صراحت اعلام کرد که تعهدمسئولیت‌داری‌ها و بدهی‌های این تعاونی‌ها واگذار شده و باید هر گونه کسری موجود برای پرداخت به سپرده‌گذاران از سوی مدیران و سهامداران آن‌ها تأمین شود.

با این وجود ظاهراً بازار بانی که بانک‌های مسئول این سه تعاونی‌ها در زمان تعیین تکلیف سپرده‌گذاران انجام دادند تا بتوانند منابع آن‌ها را در بانک به عنوان سپرده نگه دارند، به نظر نمی‌رسد تمام وجوه سپرده‌گذاران آنها از این دو بانک و موسسه خارج شده باشد.